

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης: Έρευνα, Θεωρία και Πράξη

Ενότητα 5: Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης

Κυριάκος Μπονίδης
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Στόχοι, ερευνητικό πεδίο και στρατηγικές της Έρευνας για την Ειρήνη

Αναλυτικό επίπεδο	Μορφές άμεσης βίας	Μορφές δομικής βίας	Στρατηγικές αντιμετώπισης	Στόχοι
Παγκόσμιο σύστημα	πόλεμος, γενοκτονία...	εκμετάλλευση, καταπίεση, εξάρτηση, υψηλοί εξοπλισμοί, νεοιμπεριαλισμός, τρίτος κόσμος...	Διεθνείς Οργανισμοί: Ο.Η.Ε, συνθήκες	ειρηνική συνύπαρξη των λαών, αφοπλισμός, διεθνής συνεργασία, εκδημοκρατισμός της διεθνούς κοινότητας
Κοινωνία	εμφύλιος πόλεμος, πογκρόμ, τρομοκρατία...	εκμετάλλευση, καταπίεση, άνιση κατανομή των ευκαιριών στη ζωή, ρατσισμός...	κατάργηση της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης	ίση κατανομή των ευκαιριών στη ζωή, εκδημοκρατισμός της διεθνούς κοινότητας
Άτομο	εγκληματικότητα	προκαταλήψεις, εικόνα εχθρού, ρατσισμός, επιθετικότητα...	Εκπαίδευση για την Ειρήνη	άνθρωπος ικανός για την ειρήνη

Σχεδιάγραμμα 1

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (1/9)

- Σημείο αναφοράς των συγγραφέων της κριτικής Εκπαίδευσης της Ειρήνης αποτελούν κυρίως **οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές δομές των καλούμενων δυτικών κοινωνιών του ύστερου καπιταλισμού, καθώς και οι κοινωνικές σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί σε αυτές, οι οποίες ευθύνονται για την απουσία της ειρήνης.**

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (2/9)

- Ο άνθρωπος είναι φύσει καλός και, συνεπώς η επιθετικότητα είναι επίκτητη.

Τεκμηρίωση

- 1) στα ψυχολογικά πειράματα: του Ph. Zimbardo (1972, 2007) (www.youtube.com/watch?v=1M573ZhKrf8) , του A. Bandura (1973) και του S. Milgram (1974) (www.youtube.com/watch?v=elvzE2GWopE).
- 2) στις ανθρωπολογικές μελέτες του D.P. Fry (Fry & Björkqvist 1997, Fry 2005) κ.ά., που κατέδειξαν τη θετική συσχέτιση επιθετικής συμπεριφοράς και περιβάλλοντος-πολιτισμού.

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (3/9)

- Η επιθετικότητα είναι αποτέλεσμα της άμεσης και έμμεσης δια βίου μάθησης στον καπιταλιστικό κόσμο των ενηλίκων μέσω όλων των δομών του κοινωνικού συστήματος. Η εκμάθησή της ξεκινά από την οικογένεια (σχέση μητέρας-παιδιού, αυθεντία των ενηλίκων, υπακοή, τιμωρία, κλπ.), συνεχίζεται στο σχολείο (αυθεντία, σωματικές και κάθε είδους ποινές, επιθετικότητα, άγχος κλπ.) και εντέλει ολοκληρώνεται στην κοινωνία των συγκρούσεων.

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (4/9)

- Η μη κριτική Παιδαγωγικής της Ειρήνης είναι μη πολιτική και αποτελεί μέρος του προβλήματος της απουσίας της ειρήνης στην εκπαίδευση και όχι η λύση του.

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (5/9)

- Η έρευνα της κριτικής Εκπαίδευσης της Ειρήνης είναι κριτική-χειραφετητική και μετασχηματιστική.
- 1) Αντικείμενό της αποτελεί η άμεση, η δομική και η πολιτισμική βία στους πόρους και στις πρακτικές των θεσμών που προσφέρουν αγωγή και εκπαίδευση, π.χ.
- Η οργάνωση των θεσμών αυτών και οι σχέσεις εξουσίας.
  - Η διοίκηση της εκπαίδευσης.
  - Οι ιεραρχημένες σχέσεις γονέων-παιδιών, διεύθυνσης-εκπαιδευτικών-μαθητών και μαθητριών.
  - Οι διακρίσεις σε βάρος μαθητών και μαθητριών που προέρχονται από ορισμένες κοινωνικές ομάδες και η διαπολιτισμικότητα.
  - Η ενδοσχολική προσωπική βία (bullying).

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (6/9)

- Τα προγράμματα σπουδών.
- Τα περιεχόμενα διδασκαλίας και μάθησης.
- Οι μορφές και οι μέθοδοι της αγωγής και της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Ο έλεγχος και η αξιολόγηση.
- Η πειθαρχία.
- Οι ποινές.
- Η σχολική ζωή.

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (7/9)

---

2) Ο επιστήμονας ερευνητής και η ερευνήτρια εργάζεται με τα μεθοδολογικά εργαλεία τόσο της εμπειρικής-ποσοτικής παιδαγωγικής έρευνας όσο και της ποιοτικής ή και με προσεγγίσεις συνδυασμού ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας.

Ωστόσο, έχοντας ως αφετηρία τη θέση ότι η επιστημονική γνώση ασκεί επίδραση στις κοινωνικές σχέσεις και αμφισβητώντας την ιδεολογικά και πολιτικά ουδέτερη εκπαιδευτική έρευνα, **αναζητά και αποκαλύπτει τις δομικές και πολιτισμικές αιτίες της απουσίας της ειρήνης στο παιδαγωγικό πεδίο μέσω της ιδεολογικο-κριτικής ως μιας στοχαστικής πρακτικής και «παίρνει θέση» υπέρ των καταπιεσμένων ομάδων του πεδίου αυτού.**

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (8/9)

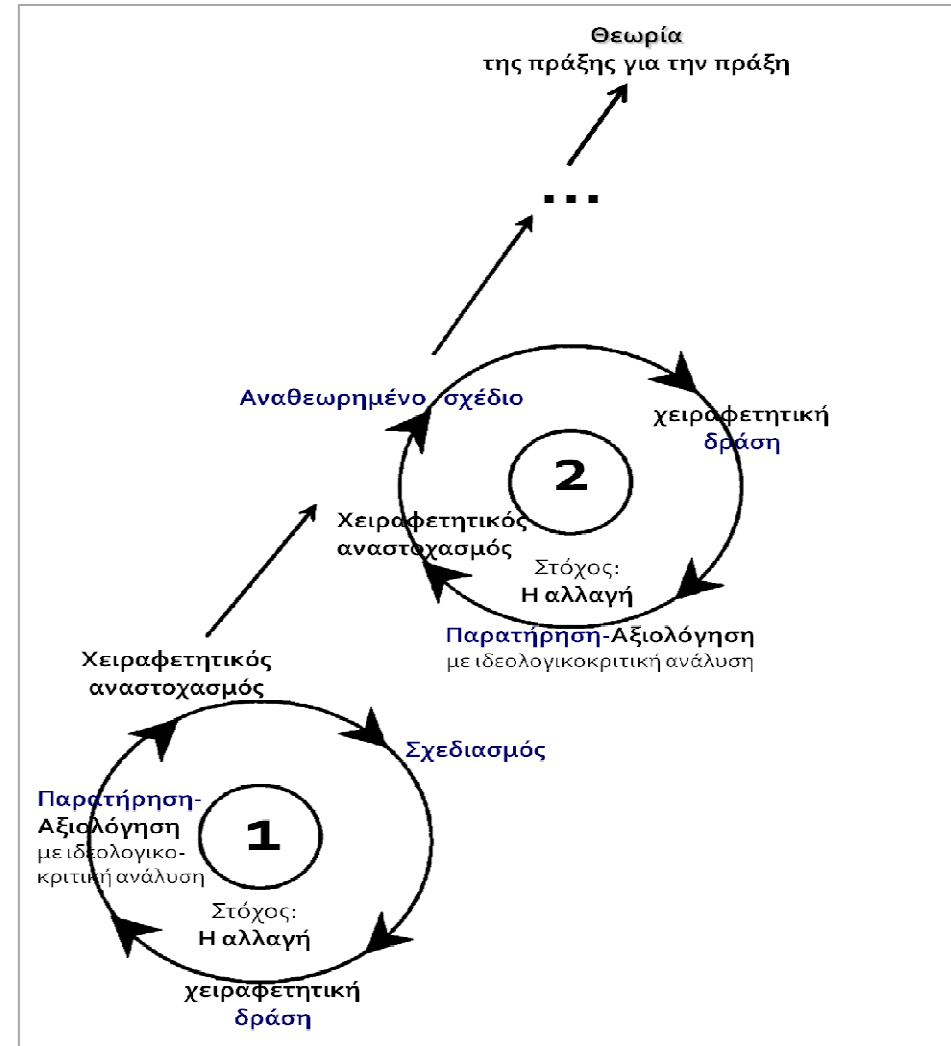

- Η διαδικασία της ιδεολογικο-κριτικής διακρίνεται στα εξής επίπεδα (Habermas, 1968):
  - I) την περιγραφή και ερμηνεία της υφιστάμενης κατάστασης,
  - II) την κριτική αποτίμηση της κατάστασης αυτής (ανάλυση των αιτιών, των σκοπών, των συμφερόντων και ιδεολογιών και της νομιμότητά τους, αποκάλυψη της ψευδούς συνείδησης),
  - III) το σχεδιασμό ενός πολιτικού προγράμματος που θα επιφέρει την κοινωνική αλλαγή και, τέλος,
  - IV) την αποτίμηση των επιδόσεων της κοινωνικής κατάστασης στην πράξη.

Παραδοχές της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (9/9)

- Ιδιαίτερη θέση κατέχει η χειραφετητική έρευνα δράσης ως μια μορφή αυτοστοχαστικής διερεύνησης.

Σχεδιάγραμμα 2, Το σπирάλ της χειραφετητικής έρευνας δράσης

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

- Fry, D. P. & Björkqvist, K. (eds) (1997). *Cultural variation in conflict resolution: Alternatives to violence*. New York: Laurence Erlbaum.
- Fry, D. P (2005). *The human potential for Peace: An Anthropological Challenge to Assumptions about war and violence*. Oxford: Oxford University Press.
- Habermas, J. (1968). *Strukturwandel der öffentlichkeit*. Darmstadt und Neuwied: Luchterhand.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

- Σχεδιαγράμματα 1, 2: πηγή: Μπονίδης, Κ. (υπό έκδοση). *Παιδαγωγική της Ειρήνης: Η θεωρία και η πράξη μιας εκπαίδευσης που αποβλέπει στην ειρήνη, την κοινωνική δικαιοσύνη και την οικολογία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κυριάκος Μπονίδης.
«Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης: Έρευνα, Θεωρία και Πράξη. Παραδοχές
της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS325/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά

Θεσσαλονίκη, Ακαδημαϊκό έτος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.